

UGOVOR O DJELU S POSEBNIM OSVRTOM NA RAZLIKE PREMA UGOVORU O RADU

Škare, Ines

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:726467>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-25**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**UGOVOR O DJELU S POSEBNIM OSVRTOM NA
RAZLIKE PREMA UGOVORU O RADU**

**Mentor:
dr. sc Ratko Brnabić**

**Student:
Ines Škare**

Split, kolovoz 2019

SADRŽAJ:

1.UVOD	1
1.1 Predmet i cilj rada	1
1.2. Metodologija rada	2
1.3. Struktura rada	2
 2. TEORIJSKI DIO RADA.....	3
2. 1 Ugovor o djelu	3
2. 1. 1. Pojam i karakteristike	3
2. 1. 2. Ugovorne strane.....	4
2.1. 3. Odgovornost za nedostatke.....	13
2. 1. 4. .Prestanak ugovora	15
2.2. Ugovor o radu	17
2.2.1. Pojam i karakteristike ugovora o radu	17
2.2.2. Ugovorne strane.....	18
2.2.3. Vrste ugovora o radu	20
2.2.4. Prestanak ugovora o radu	24
2.3. Razlike ugovora o djelu i ugovora o radu	26
 3.ZAKLJUČAK.....	28
LITERATURA	31
SAŽETAK.....	33
SUMMARY	34

1.UVOD

Pokretanjem i rastom svog biznisa, mnogi poduzetnici dolaze u situaciju da trebaju zaposliti druge ljude ili stručnjake za obavljanje određenog posla. Pri zapošljavanju, osim ugovora o radu, sklapa se i ugovor o djelu. Predmet čestih upita i nedoumica poslodavca je traženje odgovora na pitanje može li sa fizičkom osobom za izvršenje kakvog posla sklopiti ugovor o djelu ili se za taj posao mora sklopiti ugovor o radu. Ne bi li se pronašao odgovor na ovo pitanje potrebno je voditi računa o obilježjima ova dva ugovora. Ako neka osoba radi nesamostalno, u poslovnim prostorijama poslodavca, na sredstvima rada poslodavca, po njegovim uputama, obavlja poslove u ranom vremenu kao i ostali zaposlenici subjekta, radi za ime i račun poslodavca te mu on isplaćuje plaću za rad riječ je o radnom odnosu, te se tada sklapa ugovor o radu. Ugovorom o radu se zasniva radnopravni odnos koji je reguliran Zakonom o radu., dok ugovorom o djelu riječ je o obveznopravnom odnosu reguliranom Zakonom o obveznim odnosima.

Ugovor o djelu je ugovor obveznog građansko prava koji je uređen čl. 590 do 619. Zakona o obveznim odnosima. Njime se izvođač obvezuje da će obaviti neki posao (fizički ili umni rad) , a naručitelj da će mu za to isplatiti neku naknadu.

Izvođač djela je potpuno samostalan te ne ovisi o naručitelju, radi za svoj račun i na svoj rizik. Ugovor o djelu se sklapa za jednokratne poslove za koje nije bitno vrijeme rada, već je naglasak na izvršenju posla u određenom vremenu za određenu, ugovorenu naknadu koja se isplaćuje odjednom. Izvođač rad obavlja samostalno u svojim prostorijama i u vremenu koje on hoće, te izvršenje samog posla može povjeriti i trećoj osobi ako narav posla to dozvoljava.

1.1 Predmet i cilj rada

Predmet završnog rada je ugovor o djelu s posebnim osvrtom na razlike prema ugovoru o radu. Ugovor je pravni posao zaključen suglasnim očitovanjem volja dviju ili više osoba usmjerenih na provođenje pravom dopuštenih pravnih učinaka koji se razlikuju u postanku, prestanku ili promjeni pravnih odnosa.

Cilj završnog rada je obraditi ugovor o djelu i ugovor o radu na način da se obrade pojam i pravne karakteristike ugovora, njihove ugovorne strane, razlozi raskida ugovora te ukazati i pokušati objasniti na razlike između ta dva ugovora.

1.2. Metodologija rada

Pri prikazivanju rezultata koristit će se metoda deskripcije kojom se objašnjavaju pojmovi i pojave na razumljiv način kako bi se objasnila problematika te komparativna metoda koja je sistematska i potpuna podjela općega pojma na posebne, u okviru opsega pojma. Pomoću njih će se opisati činjenice i procesi pri sklapanju ugovora ali i njegovom raskidu, kao i obveze ugovornih strana.

1.3. Struktura rada

Završni rad je podijeljen na tri glavna dijela koji se sastoje od podpoglavlja.

Prvi dio rada čini uvod u kojem je definiran problem rada, metode koje će se koristiti te sama struktura rada.

Drugi dio čini teorijski dio rada u kojem će se detaljnije opisati karakteristike i pojam ugovora odjelu kao i ugovor o radu, njihove ugovorne strane zajedno s istaknutim razlikama između ta dva navedena pojma.

Treći dio, a ujedno i posljednji dio ovog rada se odnosi na donošenje zaključka na danu temu na temelju pročitane literature, a ujedno uključuje sažetak samog rada zajedno s popisom literature.

2. TEORIJSKI DIO RADA

2. 1 Ugovor o djelu

2. 1. 1. Pojam i karakteristike

Ugovorom o djelu izvođač se obvezuje obaviti određeni posao, kao što je izrada ili popravak neke stvari, izvršenje kakvog fizičkog ili umnog rada i slično, a naručitelj se obvezuje platiti mu za to naknadu.¹

Ugovor o djelu pojavio se još u doba rimskog prava i nazivao se *locatio conductio operis*. Subjekti su naručitelj i izvođače mogu biti fizičke i pravne osobe. Bitni sastojci ugovora su djelo i naknada. Rok izvršenja može biti sastojak ako su se ugovorne strane tako dogovorile.²

Ugovor o djelu ima konsenzualnu narav te je sklopljen tek kad su se ugovorne strane složile o svim bitnim sastojcima ugovora, odnosno kad je određeno djelo i naknada.

Sklapanjem ugovora o djelu obe strane su se obvezale na određenu obavezu. Obaveza jedne ugovorne strane je izvršiti djelo, a druge isplatiti za to određenu naknadu. Iz ovoga vidimo da je ugovor o djelu dvostranoobvezni pravni posao. Iz toga proizlazi da je to i naplatni pravni posao jer kao rezultat njegova izvršenja se uvijek daje naknada. Naknada se određuje u novcu, ali se može odrediti i u nekoj drugoj imovinskoj vrijednosti, pod uvjetom da odgovara vrijednosti samog posla.³

Ugovor o djelu je neformalni pravni posao te preduvjet njegova nastanka nije pisani oblik, tj. ugovor o djelu se može sklopiti i usmeno.

Sloboda ugovaranja ograničena je jedino razlozima ništetnosti ugovora. Predmet ugovora mora biti mogući i dopušten, a suprotno je ništetan.⁴

¹ Čl. 590. Zakon o obveznim odnosima (NN, br:35/05, 41/08, 125/11 i 78/15)

²Gorenc, V. et al.,2014, Komentar zakona o obveznim odnosima, Narodne novine,Zagreb, str. 942.

³Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3,str 943.

⁴Mintas Hodak , Lj., 2010, Osnove trgovačkog prava, Mate d.o.o., Zagreb, str. 616.

Ugovor o djelu je jedini dokument koji uređuje odnose između naručitelja i izvršitelja određenog posla. Po završetku posla i ispunjenju obvezameđusobni odnos između naručitelja i izvršitelja prestaje što znači da oni više nemaju obveza jedan prema drugom.

Za pojedine vrste pravnih poslova zakonodavac je odredio posebne ugovore o djelu:

- Ugovor o građenju
- Ugovor o prijevozu
- Autorski ugovor
- Ugovor o reviziji
- Ugovor o konzaltingu

2. 1. 2. Ugovorne strane

1.OBAVEZE IZVOĐAČA

1. Izvršenje djela

Glavna obveza izvođača je obavljanje određenog posla. Izvođač prilikom izvršenja djela mora voditi računa o tome da obavlja posao sukladno sklopljenom ugovoru s naručiteljem i pravilima struke.⁵

U definiciji ugovora zakonodavac je odredio poslove koje izvođač može obavljati na temelju ugovora o djelu, a to su:

- izrada neke stvari – u to spada, na primjer, izrada obrtničkih proizvoda, pokućstva i slično
- popravak neke stvari – ugovorom o djelu čiji je predmet popravak stvari ugovara se, na primjer, popravak uređaja, strojeva, alata, proizvoda bijele tehnike i slično, u kojim se poslovima ponekad izrađuju i novi djelovi ili se dotrajali djelovi mijenjaju novim djelovima tvorničke proizvodnje.

⁵Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 949.

- obavljanje određenog fizičkog rada – u ovu skupinu spadaju, na primjer, ugovori o izvedbi soboslikarskih radova, o montaži opreme, o čišćenju prostorija, o pranju rublja i slično
- obavljanje određenog umnog rada – ovdje spadaju, na primjer, izrada nekog projekta, istraživanje tržišta, održavanje nekog predavanja, stvaranje nekog intelektualnog djela na području umjetnosti, odnosno znanosti i slično. Ta djela često imaju i elemente autorskog prava.
- drugi posao sličan prethodno navedenim poslovima⁶

Obavljanje jednog od gore navedenih poslova je vezano i za aspekte koji mogu biti od iste važnosti za ugovorene strane kao i sam posao. Primjerice, rok za obavljanje određenog posla može biti važan sastojak ugovora tebi se u tom slučaju radilo o “fiksnom poslu”. On se ugovara ako naručitelj gubi interes za izrađenom stvari nakon određenog vremena. Kod takvih ugovora, ako izvođač ne ispuni obavezu u roku, ugovor se raskida po samom zakonu.⁷

Ako govorimo o slučaju gdje vrijeme nije određeno, izvođač mora napraviti djelo za ono vrijeme koje je razumno potrebno za takve poslove. Tada se vrijeme određuje prema vrsti i prirodi konkretnog posla.

Ako izvođač kasni s ispunjenjem obaveza, tada naručitelj ima pravo tražiti ispunjenje obaveze i popravljjanje štete. Moguće je ugovaranje ugovorne kazne zbog zakašnjenja pri sklapanju ugovora, posebice kad se radi o projektima veće vrijednosti.

Ipak, u određenim situacijama, izvođač ne odgovara za zakašnjenje s izvršenjem djela. To su okolnosti na koje izvođač nije mogao utjecati i zakašnjenje nastaje zbog:

- što mu naručitelj nije predao materijal na vrijeme
- što je naručitelj tražio izmjene
- što mu naručitelj nije platio dužan predujam
- što je zakašnjenje nastalo ponašanjem naručitelja⁸

⁶Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 942.

⁷Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4., str. 617- 618.

⁸Ibrid., str. 618.

U slučaju da se izvođač ne drži odredbi ugovora, ne obavlja posao kako bi trebalo te je očigledno da će izvršeno djelo imati nedostatke, naručitelj ima pravo upozoriti izvođača na to i odrediti mu rok za izvršenje djela. Ako izvođač do isteka tog roka ne postupi po zahtjevu naručitelja, naručitelj ima pravo tražiti i naknadu za štetu zbog raskidanja ugovora.

Ako u ugovoru ne piše drugačije te to ne traži narav posla, izvođač nije dužan djelo izvršiti osobno, međutim i dalje odgovara naručitelju za izvršenje djela. Odgovoran je za osobe koje su radile po njegovu nalogu na poslu koji je sam preuzeo kao da ga je sam i izvršio.⁹

2. Davanje naručitelju mogućnosti ostvarivanja prava nadzora i prava davanja uputa

Naručitelju je u cilju da djelo bude napravljeno po dogovoru i pravilima poslate upravo zbog toga on ima pravo nadzora nad obavljanjem posla i davati upute kad to odgovara naravi posla¹⁰. To nije obaveza već pravo naručitelja i izvođač mu to treba omogućiti.

U slučaju kad naručitelj primijeti da izvođač izvršava djelo na drugačiji način, odnosno na neki koji je drugačiji od onog kojeg je on očekivao, onda mu ima pravo dati uputu jer on je ipak i gospodar posla. Naručitelj također ima pravo unajmiti stručnjake za nadzor ukoliko ne posjeduje dovoljno stručnog znanja za posao koji se obavlja.

Međutim, navedeno pravo ima svoju granicu. Dozvoljeno je samo kad ne ometa izvršenje posla, odnosno kad narav samog posla to i dozvoljava.

3. Korištenje materijala srednje kakvoće

Materijal prema podrijetlu može biti naručiteljev ili izvođačev te se ugovorene strane trebaju dogovoriti čiji materijal će koristiti.

Kad je ugovoreno da izvođač izradi stvari od svog materijala, a nije određena kakvoća, izvođač je dužan dati materijal najmanje srednje kakvoće.¹¹

⁹Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 953.

¹⁰Ibid., str. 946.

¹¹Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4., str. 621.

Srednja kakvoća nekog materijala znači prosječno dobar materijal koji mora odgovarati svojoj namjeni i pravilima posla.¹² Ako postoji određeni standard materijal mu treba odgovarati.

Izvođač odgovara naručitelju za kakvoću upotrebljenog materijala isto kao prodavatelj¹³ i to prema odredbama o kupoprodaji glede odgovornosti kod nedostatka predmeta kupoprodaje.

4. Upozorenje na nedostatke naručiteljevog materijala kao i na nedostatke u naručiteljevom nalogu

Izvođač treba ispitati materijal koji je primio od naručitelja kao da se radi o materijalu koji je sam dao te ukoliko primijeti nedostatke dužan je upozoriti naručitelja na njih, kao i na nedostatke njegovih naloga. Ako postoje nedostaci izvođač ih mora prepoznati jer je dužan postupiti s pažnjom dobrog stručnjaka, odnosno prema pravilima struke i običaja.

Ako izvođač to ne napravi odgovara za štetu nastalu naručitelju zbog nedostatka materijala. Upravo upozorenjem se izvođač oslobađa od te štete je to osobito bitno u situacijama kad naručitelj, unatoč lošem materijalu na čije nedostatke je upozoren, i dalje želi izvršenje djela.

Za slučaj da naručitelj unatoč upozorenju zahtijeva izradu stvari s materijalom na čije nedostatke ga je izvođač upozorio, izvođač je dužan postupiti po zahtjevu naručitelja kao i prema ostalim uputama. Tada naručitelj snosi sve posljedice izrade stvari od takvog materijala.¹⁴

Izvođač može odbiti postupiti po zahtjevu naručitelja:

- ako je očito da materijal nije podoban za naručeno djelo
- ako bi izrada od zahtjevanog materijala mogla nanijeti štetu ugledu izvođača

Navedeni razlozi predstavljaju i razloge za raskid ugovora o djelu. Pozivanjem na jedan od navedenih razloga, izvođač može raskinuti ugovor o djelu jednostranom izjavom volje, a povodom koje ugovor prestaje proizvoditi pravne učinke.¹⁵

¹²Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 885.

¹³Ibid., str. 945.

¹⁴Ibid., str. 949.

¹⁵Ibid., str. 949.

Izvođač na taj način postupa i kad je saznao ili je morao znati za nedostatke u naručiteljevom nalogu te za druge okolnosti koje mogu biti značajne za naručeno djelo ili za njegovo izvršenje na vrijeme.¹⁶

Izvođač je također dužan upozoriti naručitelja na nedostatke u njegovom nalogu, a u protivnom se smatra da je prekršio svoju ugovornu obavezu te mora snositi štetu. Potrebno je upozoriti naručitelja na nedostatke u tehničkoj dokumentaciji koju uoči prilikom obavljanja rada, te izvođač ima pravo na naknadu za dodatne radove koji su bili potrebni za funkcionalno izvođenje djela. Također mora upozoriti i na druge okolnosti koji su značajne za samo djelo ili za njegovo izvršenje u dogovorenom roku inače odgovara za štetu.¹⁷

5. Predaja izrađene stvari naručitelju

Izvođač je nužan naručitelju predati izrađenu ili popravljenu stvar¹⁸, ako se u ugovoru radi o tjelesnoj stvari. Ako se ugovor o djelu odnosi na intelektualnu tvorevinu, izvođač ima samo obavezu urednog i pravodobnog izvršenja posla.

Iako nije posebno ugovoreno izvođač se obvezuje i na čuvanje primljene stvari te je odgovoran za nju te za eventualnu štetu koja nastane dok je kod njega na čuvanju.

Predaja je također trenutak u kojem rizik slučajnog oštećenja ili propasti stvari prelazi, odnosno prenosi se, s izvođača na naručitelja. To je fizički prijenos stvari ili akt kojim se naručitelj dovodi u posjed stvari.¹⁹

Predaja mora biti obavljena u ugovorenom roku, a ako on nije ugovoren onda prema vremenu koje je redovito potrebno za obavljanje konkretnog posla.

Mjesto predaje proizlazi iz ugovora, a ako ništa nije ugovoreno, ovisi o okolnostima slučaja.

Način predaje se također ugovara, ali ako nije ugovoreno način predaje ovisi o okolnostima slučaja.

¹⁶ Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4., str. 622.

¹⁷ Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 949.

¹⁸ Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 954.

¹⁹ Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4, str. 623.

Izvođač se oslobađa obaveze predaje izrađene ili popravljene stvari u slučaju njene propasti iz uzorka za koji on ne odgovara. Tko snosi rizik za slučaju propast stvari, ovisi o tome tko je dao materijal za njenu izradu.²⁰

Uzroci za koje izvođač ne odgovara:

- ako je stvar propala zbog nedostatke naručiteljevog materijala o kojem je naručitelj prethodno bio uredno obaviješten, ali je unatoč tome zahtijevao izvršenje djela
- ako je naručitelj u zakašnjenju s primitkom stvari²¹

Pravo zadržavanja ili retencije – izvođač ima pravo zadržati djelo u svojim rukama sve dok naručitelj u potpunosti isplati naknadu. To pravo ima funkciju prisile i namirenja. To prisiljava naručitelja zapravo da što prije isplati naknadu kako bi u svoj posjed dobio djelo, a s druge strane izvođač se može naplatiti iz vrijednosti djela, pa je na taj način osigurana njegova naplata.²²

2.OBAVEZE NARUČITELJA

1. Primanje djela

Naručitelj je dužan primiti djelo obavljeno prema odredbama ugovora i pravilima struke.²³

Preuzimanje naručenog djela koje je obavljeno u skladu s ugovorenim uvjetima i pravilima struke je pravo i obaveza naručitelja. Primanje se može izvršiti izričito, prešutno ili konkludentnim radnjama.²⁴

Ako je predmet ugovora izrada ili popravak neke stvari, primitak djela sastoji se u radnjama da se stvar primi i odnese – pregled stvari, odnošenje stvari, dostava specijalnog prijevoznog sredstva radi odšiljanja stvari i slično.

²⁰Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4, str. 623.

²¹Ibid., str. 623.

²²Ibid., str 624.

²³Čl. 612. Zakon o obveznim odnosima (NN, br:35/05, 41/08, 125/11 i 78/15)

²⁴Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 963.

Ako je riječ o izvršenju neke intelektualne usluge, primanje rada ostvaruje se poduzimanjem radnji kojima je cilj obavljanje naručenog posla.

Naručitelj se ne može prisiliti da primi djelo, ali ako ne ispuni svoju obavezu snosi posljedice vjerovničkog zakašnjenja: smatra se da je djelo primio bez prigovora, na njega prelazi rizik propasti ili oštećenja stvari, a gubi i druga prava utvrđena zakonom. Ako naručitelj ne preuzme naručeno djelo, izvođač je ovlašten stvar položiti kod suda, predati je na čuvanje drugoj osobi ili čak i prodati²⁵.

2. Određivanje i isplata naknade

Naknada se određuje ugovorom, ako nije određena obvezatnom tarifom ili kojim drugim obvezatnim aktom²⁶. Naknada za pojedino djelo može se odrediti propisom koji ima imperativnu narav. Nije dopušteno odrediti naknadu u iznosu koji nije u skladu s iznosom određenim obvezatnom tarifom²⁷.

Ako naknada nije određena obvezatnom tarifom ugovorne strane je određuju ugovorom. Naknada se ugovorom određuje u fiksnim iznosu za cijelo djelo ili mjereno po komadu. Ponekad je to jako teško odrediti jer izvođaču na početku rada nije lagano odrediti obujam posla i druge elemente koji utječu na visinu naknade te se tada naknada određuje na odrediv način: ugovorne strane predvide neke okolnosti prema kojima će se odrediti visina naknade. Isto tako utvrđivanje naknade se može prepustiti i trećoj osobi, kao na primjer vještaku, komori, agenciji i slično.²⁸

Ugovor o djelu je pravovaljan čak i kad naknada nije određena. U tom slučaju određuje je sud.

Prema čl. 613. kriteriji kojima sud utvrđuje vrijednost naknade:

- vrijednost djela
- normalno potrebno vrijeme za takav posao

²⁵ Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 964.

²⁶ Čl. 613. Zakon o obveznim odnosima (NN, br:35/05, 41/08, 125/11 i 78/15)

²⁷ Ibid., str. 964.

²⁸ Ibid., str. 964.

- uobičajena naknada za tu vrstu posla

Naručitelj je dužan isplatiti naknadu izvođaču u vrijeme i mjestu te na način kako je određeno ugovorom. Ugovorne strane se mogu dogovoriti da se dio naknade isplati unaprijed, da se položi kapara, da će naručitelj nadoknaditi izvođaču troškove učinjene radi izvršenja djela.

Ako ništa nije ugovoreno, primjenjuju se odredbe dispozitivnog pravila ZOO-a. Prema njemu, naručitelj nije dužan isplatiti naknadu dok nije pregledao djelo i odobrio ga, osim ako je drugačije određeno. Ako radovi nisu izvedeni prema ugovoru i pravilima struke, naručitelj nije dužan isplatiti naknadu i preuzeti djelo. Kad izvođač ne obavi djelo u cijelosti prema ugovoru nema pravo tražiti ni djelomičnu naknadu, a kad obavi djelo u cijelosti kako je određeno ugovorom ima pravo na naknadu bez obzira što djelo nije dovelo do rezultata koje je naručitelj očekivao. Ako naručitelj zakasni sa isplatom naknada, izvođač ima pravo na zatezne kamate, a ne na revalorizaciju glavnice.²⁹

ZOO određuje ima li izvođač pravo na povećanje naknade ako je uložio više rada u djelo nego što je to početno bilo određeno ili ako su troškovi veći nego očekivani.

Razlikujemo 2 slučaja:

1. Proračun s izričitim jamstvom izvođača za njegovu točnost

Izvođač nemože tražiti povećanje naknade se o tome izričito izjasnio. Ipak, izvođač nije ostavljen bez ikakvih prava. U slučaju promjena okolnosti u kojima je ugovor sklopljen, a koje otežavaju ispunjenje obaveze ili nanose pretjerane gubitke može doći do raskida ugovora, odnosno izmjene, tako da se povećava iznos naknade predviđen proračunom.³⁰

Kako bi se izvođaču uvažilo to pravo trebaju biti ispunjene pretpostavke:³¹

- Izmjene okolnosti (moraju biti izvanredne i nastupiti nakon sklapanja ugovora, nisu mogle se predvidjeti u trenutku sklapanja ugovora, izvođač ih nije bio dužan uzeti u obzir u vrijeme sklapanja ugovora)
- Ispunjene obaveze za izvođača donosi velike gubitke ili je pretjerano otežano

²⁹ Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 964. i 965

³⁰ Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4, str. 625

³¹ Ibid., str. 625

- Rok za ispunjene obaveze nije protekao
- Naručilatelj nije pristao da se naknada pravično izmjeni

U slučaju raskida ugovora o djelu naručilatelju ostaje pravo na pravičan dio naknade štete koju je pretrpio zbog raskida ugovora.³²

2. Proračun bez izričitog jamstva za njegovu točnost

Ukoliko se tijekom rada pokaže da je prekoračenje proračuna neizbježno, izvođač mora o tome bez odgode obavijestiti naručilatelja jer u protivnom gubi pravo na povećane troškove te mu u tom slučaju ostaje samo ugovorena naknada³³.

Pravo na sniženje naknade postoji u određenim slučajevima kad rad ima nedostatke, a izvođač ih ne može otkloniti. Naknada se snižava razmjerno razlici između vrijednosti djela bez nedostatka u vrijeme sklapanja ugovora i vrijednosti koju bi u to vrijeme imalo djelo s nedostatkom.³⁴

Izvođač obavljanje posla može prenjeti i na treće osobe. Ti podizvođači su u neposrednom obveznom odnosu s izvođačem te mogu od njega zahtijevati naplatu naknade za rad izvođača. Naručilatelj je dužan naknadu za rad isplatiti podizvođačima ako su sljedeće pretpostavke ispunjene:

- Postoji nepodmirena tražbina podizvođača prema izvođaču
- Tražbina podizvođača je dospjela
- Postoji nepodmirena tražbina izvođača prema naručilatelju
- Tražbina izvođača je dospjela³⁵

Izvođač nema pravo na naknadu ni za materijal ni za rad, ako je on dao materijal za izradu, a stvar je prije predaje naručilatelju oštećena ili propala. Ako do fizičke predaje nije došlo (stvar je kod izvođača), ali stvar je pregledana i odobrena od strane naručilatelja to ne vrijedi. Tada izvođač ima pravo na naknadu za materijal i rad.³⁶

³² Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4, str.626.

³³ Ibid., str.625

³⁴ Ibid., str.627

³⁵ Ibid., str.627 i 628

³⁶ Ibid., 4, str.628

2.1.3. Odgovornost za nedostatke

Izvođač je odgovoran za nedostatke, a naručitelj ima obavezu pregleda izrađenog djela. Naručitelj je dužan s pažnjom pregledati primljeno djelo te je dužan obavijestiti izvođača o njegovim nedostacima bez odgađanja³⁷, ugovorne strane često ugovaraju i rok za reklamaciju koji im odgovara. Nakon primanja i pregleda djela, izvođač više ne odgovara za nedostatke, osim ako je znao za njih, ali ih nije pokazao naručitelju.

Ako naručitelj ne pregleda i primi izrađeno djelo bez opravdanog razloga (na primjer, vremenska nepogoda) smatra se da je rad primljen te gubi prava koja mu prema toj osnovi pripadaju, tj. snosi rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari, dužan je izvođaču platiti troškove čuvanja izrađene stvari te je izvođač ovlašten izrađenu stvar predati sudu ili na čuvanje drugoj osobi³⁸.

Na izvršenom djelu, osim vidljivih, mogu postojati i skriveni nedostaci, te se oni ne mogu uočiti uobičajnim pregledom prilikom preuzimanja stvari. Naručitelj treba izvođača obavijestiti što prije, a najkasnije u roku od mjesec dana od njegovog otkrivanja, a ako to ne učini gubi prava koja bi imao u vezi s tim nedostatkom. Nakon isteka 2 godine od primitka djela izvođač se više ne može pozvati na skrivene nedostatke.³⁹

Naručitelj koji je uredno obavijestio izvođača o nedostacima primljenog djela ima pravo zahtijevati od njega da ih ukloni u primjerenom roku te ima pravo tražiti naknadu štete koju trpi zbog toga. Izvođač može odbiti uklanjanje nedostataka ako su troškovi pretjerani, tj. previsoki, u odnosu na ugovorenu naknadu. Naručitelj nema pravo tražiti da se posao ispočetka obavi, tada jedino može zahtijevati sniženje naknade ili raskinuti ugovor.

Kad obavljeni posao ima nedostatke koje djelo čini neupotrebljivim ili je obavljen u suprotnosti s izričitim uvjetima ugovora naručitelj može, ne tražeći prethodno otklanjanje nedostataka, raskinuti ugovor i zahtijevati naknadu štete.

Uklanjanje nedostataka je pravo izvođača. Naručitelj je dužan dozvoliti izvođaču da ukloni nedostatke, kad obavljeni posao ima takve nedostatke zbog kojih djelo nije neupotrebljivo,

³⁷Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3., str. 955.

³⁸Ibid., str. 956.

³⁹Ibid., str. 956. i 957.

odnosno kad posao nije obavljen u skladu s izričitim uvjetima ugovora. Naručitelj ima pravo odrediti primjereni rok za njihovo uklanjanje.

Ako izvođač ne ukloni nedostatke do isteka tog roka naručitelj može:

- Otkloniti nedostatak na račun izvođača
- Sniziti naknadu
- Raskinuti ugovori

Naručitelj u svakom slučaju ima pravo na naknadu štete. Dovoljno je da se utvrdi povreda ugovorne obveze i utvrdi šteta, a izvođač se oslobađa odgovornosti ako dokaže da svoju obavezu nije ispunio kako je trebao zbog nepredvidljivih i izvanrednih okolnosti nastalih nakon sklapanja ugovora koje nije mogao spriječiti, otkloniti ili izbjeći.⁴⁰

⁴⁰Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4, str. 635.

2.1.4 .Prestanak ugovora

Situacije prestanka ugovora:

- Opća pravila o prestanku ugovora o djelu
- Raskid ugovora o djelu voljom izvođača
- Raskid ugovora o djelu voljom naručitelja

Ugovor o djelu prestaje redovito ispunjenjem obaveza.

Ostala opća pravila o prestanku ugovora su:

- raskid ugovora zbog neispunjenja
- raskid ugovora zbog promjenjenih okolnosti, poništenje ugovora
- smrti ugovorne strane.⁴¹

Izvođač može svojom voljom raskinuti ugovor prije početka izvršenja rada, ako je naručitelj dao materijal koji nije podoban za naručeno djelo ili bi izrada od tog materijala mogla naštetiti njegovom ugledu.⁴²

Voljom naručitelja ugovor o djelu se može raskinuti:

- Zbog odstupanja od ugovorenih uvjeta
- Prije roka
- Zbog nedostatka djela

Naručitelj ima pravo sve do završetka djela jednostrano raskinuti ugovor pa čak i u slučajevima kad je izvođač uredno i po pravilima struke obavljao posao. Izvođač obavlja djelo po narudžbi naručitelja pa ukoliko naručitelj izgubi interes za naručeno djelo ili su prestale potrebe za naručenim djelom nema svrhe da se posao obavi. Upravo zbog toga ZOO omogućuje naručitelju da po svojoj volji raskine ugovor kad god hoće čak i u slučaju kad nema krivnje izvođača. Izvođač ne smije trpjeti štetu. Raskidom ugovora on se ne dovodi ni u povoljan ni u nepovoljan položaj – naručitelj je dužan dovesti ga u materijalni položaj kao da je ugovor do kraja izvršen.⁴³

⁴¹Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3., str. 970

⁴²Ibid. , str. 956.

⁴³Ibid ., str. 956.

_____ (u daljnjem tekstu naručitelj)
Ime, prezime, adresa
I
_____ (u daljnjem tekstu izvršitelj)
Ime, prezime, adresa
Sklapaju ovaj

UGOVOR O DJELU

Kojim se definiraju prava i obaveze naručitelja i izvršitelja.

PREDMET UGOVORA

Članak 1.

Ovim Ugovorom naručitelj naručuje a izvršitelj se obavezuje izvršiti sljedeće poslove:

IZVRŠENJE OBVEZA

Članak 2.

Rok za izvršenje obaveza iz Članka 1. je najkasnije do _____.

Članak 3.

Naručitelj će izvršitelju za poslove iz Članka 1. isplatiti u iznosu od _____.
Isplatu će naručitelj izvršiti na žiro-račun izvršitelja _____
otvoren kod banke _____.

Članak 4.

Porez na ugovoreni iznos iz Članka 3. plaća _____.

Članak 5.

Izvršitelj je dužan naručitelju omogućiti uvid u status obavljenog posla kada to naručitelj zatraži. U slučaju saznanja da djelo-posao koje predmet ovog Ugovora sadrži nedostatke naručitelj može izvršitelju odrediti rok za uklanjanje nedostataka a u slučaju da ovaj iste ne ukloni u zadanom roku naručitelj može ovaj Ugovor raskinuti i zahtijevati naknadu štete.

NADLEŽNOST SUDA

Članak 6.

U slučaju spora nadležan je sud u _____.

Ovaj Ugovor sastavljen je u 2 primjerka od kojih svaka strana zadržava po jedan.

Datum i mjesto: _____

Izvršitelj: _____

Potpis

Naručitelj: _____

Popis

Slika 1: Obrazac ugovora o djelu (preuzeto sa: <https://www.danasradim.hr/informativka/primjer-ugovora-o-djelu-1>)

2.2. Ugovor o radu

2.2.1. Pojam i karakteristike ugovora o radu

Ugovor o radu predstavlja vrstu ugovora kojim se „zasniva individualni radni odnos između radnika pojedinca i poslodavca”.⁴⁴ Taj ugovor ne predstavlja samo temelj kojim se uspostavlja radni odnos, već se uz pomoć njega uređuje i sam sadržaj radnog odnosa koji se odnosi na prava i obveze radnika i poslodavca. Pritom sadržaj radnog odnosa nije isključivo i samo određen ugovorom o radu, već može biti uređen i dokumentima kao što su pravilnik o radu, kolektivni ugovor, ali i sporazum između radničkog vijeća i poslodavca i slično⁴⁵.

U ugovoru o radu svaka strana ima obveze jedna prema drugoj što znači da je radnik dužan obavljati zadani posao dok je poslodavac dužan isplatiti tom radniku plaću za obavljeni posao. Prema tome, ugovor o radu je dvostranoobavezan što znači da su i jedna i druga strana u ulozi i vjerovnika i dužnika u tom odnosu. Dakle, poslodavac mora radniku isplatiti plaću, a istovremeno ima i pravo potraživati od radnika da obavi povjereni mu posao dok radnik mora obavljati taj posao, a istovremeno ima pravo potraživati plaću od poslodavca za obavljeni rad⁴⁶.

Ugovor o radu je sklopljen u trenutku kad obje strane dogovore bitne sastavnice tog ugovora pri čemu taj trenutak sklapanja ugovora ne mora nužno biti isti trenutak u kojem radnik počinje raditi, već radni odnos može započeti i kasnije, odnosno nekog drugog dana drugačijeg od dana sklapanja tog ugovora. Pritom je važno da se u ugovoru navede točno dogovoreni dan početka rada.⁴⁷ Ukoliko ugovor nije sklopljen prema točno određenim propisima, onda isti nema pravnu vrijednost.

Ugovor o radu sklapa se u pisanom obliku⁴⁸. Ako poslodavac to ne napravi, odnosno ukoliko prije početka rada poslodavac ne uruči radniku pisanu potvrdu o ugovoru o radu, smatra se da je

⁴⁴ Grgurev, I., 2007, Ugovor o radu. U: Potočnjak, Ž., ur., Radni odnosi u Republici Hrvatskoj, Pravni fakultet, Zagreb, str. 1.

⁴⁵ Grgurev, I., o.c. u bilj. br. 44, str. 1 i 2.

⁴⁶ Milković, D., 2016, Ugovor o radu i zakon o obveznim odnosima, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 37(1).

⁴⁷ Grgurev, I., o.c. u bilj. br. 44 str 2. i 3.

⁴⁸ ZR, NN 127/17, čl. 14. st. 1.

sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a to se ujedno smatra i jednim od najtežih prekršaja samog poslodavca⁴⁹. Uz to, u roku od petnaest dana nakon sklapanja ugovora poslodavac je dužan radniku uručiti i primjerak prijave na mirovinsko i zdravstveno osiguranje jer se u protivnom i to smatra jednim od težih prekršaja od strane poslodavca⁵⁰.

Svaki ugovor o radu mora sadržavati podatke o ugovornim strankama zajedno s podacima o prebivalištu svakog od njih, mjestu rada, vrsti rada s mogućim kratkim opisom poslova koje radnik treba obavljati, danu početka rada, trajanju ugovora (u slučaju ugovora o radu na određeno vrijeme), trajanju plaćenog godišnjeg odmora, načinu određivanja otkaznih rokova, osnovnoj plaći te duljini radnog dana, odnosno tjedna⁵¹. Uvjeti samog rada češće su izrečeni kolektivnim ugovorom ili pak pravilnikom o radu, nego samim ugovorom o radu⁵².

2.2.2. Ugovorne strane

1.RADNIK

Jedna od ugovornih strana ugovora o radu je radnik. Prema Zakonu o radu, radnik je svaka fizička osoba koja u radnom odnosu obavlja određene poslove za poslodavca, a može se odnositi na zaposlenika, djelatnika, namještenika, službenika i slično⁵³. Uz pojam radnika, pojam zaposlenika se danas najčešće koristi u području radnog prava.

Nadalje, bitno je raščlaniti prethodno spomenute pojmove službenika i namještenika. Naime, radnik u smislu državnog službenika je ona osoba koja obavlja poslove isključivo u državnim tijelima te se kod takvih osoba primjenjuje Zakon o državnim službenicima zbog toga što ugovor o radu, u njihovom slučaju, nije temelj zasnivanja radnog odnosa već je to rješenje o prijmu u državnu službu⁵⁴. S druge strane, radnik u smislu namještenika, iako i on radi u državnim tijelima, nije državni službenik zbog toga što on obavlja pomoćno-tehničke i ostale

⁴⁹ZR, NN 127/17, čl. 228. st.1. t. 11

⁵⁰ZR, NN 127/17, čl. 229. st.1 t.3

⁵¹ZR, NN 127/17, čl. 15. st 1.

⁵²Grgurev, I., o.c. u bilj. br. 44, str. 4

⁵³ZR, NN 127/17, čl. 4. st. 1

⁵⁴Grgurev, I., o. c. u bilj. br. 44., str.5.

poslove koji su potrebni radi kvalitetnijeg i pravodobnijeg obavljanja bitnih poslova u državnim tijelima⁵⁵. Također, namještenik se može prebaciti na mjesto državnog službenika samo ako se provede javni natječaj za prijam u državnu službu⁵⁶.

2.POSLODAVAC

Druga ugovorna strana ugovora o radu je poslodavac. Poslodavac je svaka fizička ili pravna osoba koja zapošljava radnika i za koju radnik obavlja točno određene poslove⁵⁷. Poslodavac ima pravo odrediti mjesto i način obavljanja posla svakom radniku, treba svakom radniku osigurati uvjete za sigurno obavljanje poslova i koji ujedno ne narušavaju zdravlje radnika, treba zaštititi dostojanstvo svojih radnika te ujedno radniku isplatiti plaću za obavljeni posao⁵⁸.

Agencija za privremeno zapošljavanje je pojam koji se može javiti u odnosu između dva poslodavca. U takvom odnosu, jedan poslodavac ustupa svog radnika drugom poslodavcu(korisniku) za obavljanje nekih privremenih poslova, a to se radi s ciljem izbjegavanja sklapanja ugovora o radu na neodređeno vrijeme. U tom slučaju se javlja trostrani odnos, između agencije, korisnika i radnika, koji je uređen s dva ugovora – s jedne strane ugovorom o radu između radnika i spomenute agencije, a s druge strane ugovorom o ustupanju radnika između agencije i korisnika kojem je taj radnik potreban, pri čemu ne postoji ugovor između poslodavca i radnika⁵⁹.

Prema Zakonu o radu, u ugovoru o ustupanju radnika istaknuti su opći uvjeti poslovanja, podaci o broju ustupljenih radnika, podaci o razdoblju u kojem su radnici potrebni, mjestu rada, poslovima koji će ustupljeni radnici obavljati, podaci o korisniku te načinu i razdoblju u kojem korisnik koji traži radnike treba agenciji ispostaviti obračun za isplatu plaće⁶⁰.

Ugovor o radu za privremeno obavljanje poslova između agencije i radnika može biti sklopljen na određeno ili neodređeno vrijeme. Ovaj ugovor, uz podatke koje treba sadržavati i svaki drugi

⁵⁵Zakon o državnim službenicima, NN 70/2019, čl.3. st. 3

⁵⁶Zakon o državnim službenicima, NN 70/2019, čl. 138. st. 4.

⁵⁷ZR, NN 127/17, čl. 4. st. 2

⁵⁸ZR, NN 127/17, čl. 7

⁵⁹Grgurev, I., o.c. u bilj. br. 44., str 8.

⁶⁰ZR, NN 127/17, čl. 45. st. 2.

ugovor o radu (poput podataka o strankama i njihovom prebivalištu, trajanju ugovora (u slučaju rada na određeno vrijeme), datumu početka rada, trajanju plaćenog godišnjeg odmora) treba također sadržavati i točne naznake poslova za koje se ustupa radnik, obveze agencije prema radniku, kao i naznaku da se ugovor sklapa upravo zbog ustupanja radnika za privremeno obavljanje poslova kod korisnika. Također, upravo zbog toga što je u navedenom ugovoru agencija poslodavac korisniku, isplata plaće, u razdoblju u kojem radnik radi kod korisnika, je obveza same agencije, a ne korisnika. Nadalje, ukoliko se sklapa ugovor na određeno vrijeme, agencija je dužna taj ugovor uručiti radniku prije njegova upućivanja korisniku, a ukoliko se ugovor sklapa na neodređeno vrijeme, agencija mu je dužna uručiti uputnicu, također prije upućivanja korisniku⁶¹.

2.2.3. Vrste ugovora o radu

1.Podjela ugovora o radu prema vremenu na koje se sklapaju

Ugovori o radu, prema vremenu na koje se sklapaju, dijele se na:

- a)ugovore na neodređeno vrijeme
- b)ugovore na određeno vrijeme

a)Ugovor o radu na neodređeno vrijeme

⁶¹ Grgurev , I., o.c. u bilj. br. 44., str. 9. i 10.

Kod ugovora o radu na neodređeno vrijeme, kao što i sama riječ kaže, točan period rada nije određen što znači da u tako sklopljenom ugovoru, radnik i poslodavac ne određuju točan prestanak rada, već samo njegov početak.

Ugovor o radu na neodređeno vrijeme, može prestati smrću radnika ili poslodavca, kad radnik napuni 65 godina života, odnosno 15 godina mirovinskog staža (ukoliko se obje ugovorne stranke ne dogovore drugačije), sporazumom poslodavca i radnika, otkazom ili pak odlukom nadležnog suda⁶².

b) Ugovor o radu na određeno vrijeme

Za razliku od ugovora o radu na neodređeno vrijeme, ugovor o radu na određeno vrijeme se sklapa na točno određen period što znači da uz podatak o datumu početka rada, takav ugovor sadržava i podatak o prestanku istog.

Za sklapanje ugovora na određeno vrijeme treba postojati neki opravdani razlog, odnosno prestanak tog ugovora može i treba biti utvrđen nekim unaprijed određenim datumom, izvršenjem zadanog posla ili pak nastupanjem određenog događaja (na primjer, povratak radnika/radnice nakon porodiljnog dopusta)⁶³.

Također, Zakon o radu predviđa i najdulji vremenski period na koji može biti sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme. Ističe se ukupno trajanje svih uzastopnih ugovora o radu sklopljenih na određeno vrijeme ne smije biti neprekinuto duže od tri godine, pri čemu su jedina iznimka potreba zbog zamjene privremeno odsutnog radnika ili neki drugi objektivni razlog koji je dopušten zakonom⁶⁴, a ukoliko radnik nastavi raditi i nakon vremena koje je određeno ugovorom smatra se da je sklopljen ugovor na neodređeno vrijeme⁶⁵.

Unutar kategorije ugovora o radu na određeno vrijeme, postoji i ugovor o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove koji se odnosi na poslodavce koji posluju pretežno tijekom sezone i koji zbog toga imaju potrebu samo za sezonskim radnicima. U tom slučaju poslodavac mora prijaviti radnika na produženo mirovinsko osiguranje, a također je dužan plaćati mu

⁶²ZR, NN 127/17, čl. 112.

⁶³ZR, NN 127/17, čl. 12. st. 1.

⁶⁴ZR, NN 127/17, čl. 12. st. 3

⁶⁵ZR, NN 127/17, čl. 12. st. 7.

doprinos⁶⁶, a sve to kako ne bi došlo do prekida staža osiguranja u periodu između dviju sezona, odnosno u periodu u kojem ti radnici ne rade. U slučaju da radnik, iz neopravdanih razloga, odbije sklapanje ugovora o radu za obavljanje posla u idućoj sezoni, tada poslodavac ima svako pravo tražiti povrat sredstava za uplaćene doprinose⁶⁷.

2.Podjela ugovora o radu prema dužini radnog vremena

Ugovori o radu prema dužini radnog vremena dijele se na:

- a)ugovore o radu s punim radnim vremenom
- b)ugovore o radu s nepunim radnim vremenom
- c)ugovore o radu sa skraćenim radnim vremenom

a)Ugovori o radu s punim radnim vremenom

Ugovori o radu općenito se u pravilu sklapaju s punim radnim vremenom. Prema Zakonu o radu puno radno vrijeme ne može biti duže od ukupno 40 sati tjedno⁶⁸. Također, radnik koji kod jednog poslodavca radi puno radno vrijeme može sklopiti ugovor o radu s nekim drugim poslodavcem od maksimalno 8 sati tjedno, odnosno 180 sati godišnje, ali samo ukoliko su oba poslodavca dali radniku pisanu suglasnost za takav rad⁶⁹.

⁶⁶ZR, NN 127/17, čl. 16. st. 2.

⁶⁷ZR, NN 127/17, čl. 16. st. 4.

⁶⁸ZR, NN 127/17, čl. 61. st. 1.

⁶⁹ZR, NN 127/17, čl. 61. st. 3.

b) Ugovori o radu s nepunim radnim vremenom

Prema Zakonu o radu, nepuno radno vrijeme je svako radno vrijeme koje je kraće od punog radnog vremena, odnosno koje je kraće od 40 sati tjedno. Takva vrsta rada može biti ili želja samog radnika ili pak rezultat činjenice da taj poslodavac nema potrebu za radnikom koji bi radio puno radno vrijeme⁷⁰. Radnik koji radi nepuno radno vrijeme može biti zaposlen kod više poslodavaca pri čemu njegovo ukupno radno vrijeme kod svih tih poslodavaca ne smije biti dulje od 40 sati tjedno, odnosno ne smije premašiti puno radno vrijeme⁷¹. U tom slučaju, radnik je dužan obavijestiti sve poslodavce o svim ugovorima sklopljenim na nepuno radno vrijeme s drugim poslodavcima. Radnikova plaća se isplaćuje prema ugovorenom radnom vremenu, osim ako nekim drugim ugovorom ili pravilnikom nije drugačije određeno⁷².

Također, poslodavac je dužan radniku koji radi nepuno radno vrijeme osigurati iste uvjete rada kao i radniku s kojim ima sklopljen ugovor na puno radno vrijeme⁷³. Isto tako, poslodavac je dužan radniku koji radi nepuno radno vrijeme omogućiti usavršavanje i obrazovanje pod istim uvjetima kao i radnicima koji imaju sklopljene ugovore o radu na puno radno vrijeme⁷⁴.

c) Ugovor o radu sa skraćenim radnim vremenom

Prema Zakonu o radu, na poslovima na kojima uvjeti rada štetno utječu na zdravlje i radnu sposobnost radnika što znači da nije moguće zaštititi tog radnika od određenih štetnih utjecaja, predviđa se rad na skraćeno radno vrijeme pri čemu se ti poslovi kao i trajanje tog skraćenog radnog vremena utvrđuju posebnim propisima⁷⁵. Također, radnik se ne smije na istim takvim poslovima zaposliti kod nekog drugog poslodavca, već može se zaposliti isključivo na poslovima koji nisu takve naravi, pri čemu ukupno radno vrijeme ne smije biti dulje od 40 sati tjedno što odgovara trajanju punog radnog vremena⁷⁶.

⁷⁰ Grgurev, I., o.c. u bilj. br. 44., str. 32. i 33.

⁷¹ ZR, NN 127/17, čl. 62. st. 2.

⁷² ZR, NN 127/17, čl. 62. st. 6.

⁷³ ZR, NN 127/17, čl. 63. st. 1.

⁷⁴ ZR, NN 127/17, čl. 63. st. 4.

⁷⁵ ZR, NN 127/17, čl. 64. st. 1. i 2.

⁷⁶ ZR, NN 127/17, čl. 64. st. 3. i 4.

2.2.4. Prestanak ugovora o radu

Prema Zakonu o radu, ugovor o radu prestaje⁷⁷:

- smrću radnika
- istekom vremena na koje je sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme
- kada radnik navrši 65 godina života i 20 godina staža osiguranja, ako se poslodavac i radnik drugačije ne dogovore
- dostavom pravomoćnog rješenja o mirovini zbog opće nesposobnosti za rad
- sporazumom radnika i poslodavca
- otkazom
- odlukom nadležnog suda

Kada se radi o prestanku ugovora o radu, radni odnos ne prestaje uvijek voljom ugovornih strana, tj. sporazumom radnika i poslodavca, već često i otkazom jedne od ugovornih strana i to češće poslodavca. Otkaz ugovora o radu je jednostrano očitovanje volje jedne od ugovornih strana, u pisanom je obliku uz ispunjenje određenih pretpostavki dovodi do prestanka radnog odnosa radnika. Ugovor o radu mogu otkazati obje ugovorne strane i poslodavac i zaposlenik. Razlikuje se redoviti i izvanredni otkaz ugovora o radu. Razlika je u tome što kod redovitog otkaza, ugovor o radu može se otkazati uz ugovoreni ili propisani otkazni rok, a kod izvanrednog otkaza poštivanje otkaznog roka nije obvezno.⁷⁸

Poslodavac ima samo 3 opravdana razloga za redoviti otkaz:

- ako prestaje potreba za obavljanje određenog posla zbog gospodarskih, tehničkih ili organizacijskih razloga (poslovno uvjetovani otkaz)
- ako zaposlenik nije u mogućnosti uredno izvršavati svoje obveze iz radnog odnosa zbog određenih trajnih osobina ili sposobnosti (osobno uvjetovani otkaz)

⁷⁷ZR, NN 127/17, čl. 112.

⁷⁸Goić, S., Tadić, I., Bakotić, D., Radni odnosi, Management ljudskih resursa – Nastavni materijali, str.6

- ako zaposlenik krši obveze iz radnog odnosa (otkaz uvjetovan skrivljenim ponašanjem zaposlenika)⁷⁹

Ugovor o radu se može izvanredno otkazati samo u roku 15 dana od dana saznanja za činjenicu na kojoj se izvanredni otkaz temelji.

Osnovne karakteristike izvanrednog otkaza o radu su:

- izvanredno otkazati mogu i poslodavac i radnik
- poslodavac i radnik moraju imati opravdan razlog za otkaz
- kod otkazivanja se ne moraju poštivati otkazni rokovi
- ugovor se može otkazati zbog osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa ili zbog neke druge osobito važne činjenice, kada uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju strana, nastavak radnog odnosa nije moguć⁸⁰

Otkaz mora imati pisani oblik, ukoliko nema tada nema ni pravni učinak, pa se smatra da nije niti dat. Poslodavac mora i pismeno obrazložiti otkaz, bez obzira radi li se o redovitom ili izvanrednom otkazu. U obrazloženju poslodavac je dužan navesti sve one okolnosti i činjenice koje ukazuju da postoje opravdani razlozi za otkaz kao i činjenice koje ukazuju da je proveden zakonom propisani postupak za otkazivanje.⁸¹

Odluka o otkazu se dostavlja osobi kojoj se otkazuje, a ako postupak dostave nije propisan, dostava se može izvršiti na uobičajen način, na radnom mjestu, poštom na kućnu adresu ili putem javnog bilježnika. Otkazni rok se mora poštivati samo u slučaju redovitog otkaza. Otkazni rokovi mogu se predvidjeti kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu, ali se ne mogu odrediti u kraćem trajanju od trajanja propisanog zakonom, ako radni odnos otkazuje poslodavac.⁸²

⁷⁹ZR, NN 127/17, čl. 115.

⁸⁰ZR, NN 127/17, čl. 116.

⁸¹Goić, S., o. c. u bilj. br. 78, str. 7.

⁸²Ibid ., str 8.

2.3. Razlike ugovora o djelu i ugovora o radu

Temeljna obilježja ugovora o djelu prema Ministarstvu rada i mirovinskog sustava su:

1. izvođač radi za naručitelja samostalno i neovisno o naručitelju djela
2. izvođač u pravilu ne obavlja poslove u radnom vremenu, nego prema svojoj organizaciji
3. izvođač posao obavlja osobno, ali najčešće ga može povjeriti i trećim osobama
4. za obavljeni posao izvođač prima naknadu najčešće po obavljenom poslu, odnosno po predaju djela
5. izvođač posao obavlja u prostoru kojeg sam odredi.

Temeljna obilježja ugovora o radu prema Ministarstvu rada i mirovinskog sustava su:

1. radnik radi uvijek i isključivo po uputama i pod nadzorom poslodavca (riječ je o odnosu podređenosti, odnosno subordinacije)
2. radnik poslove obavlja u propisanom radnom vremenu, ugovorenom radnom vremenu ili radnom vremenu koje pisanom odlukom odredi poslodavac
3. radnik isključivo osobno obavlja poslove
4. poslodavac je za obavljeni rad dužan radniku isplaćivati plaću u novcu i u propisanim razdobljima (najmanje jednom mjesečno)
5. radnik je dužan poslove obavljati u prostorijama poslodavca ili na nekom drugom mjestu koje je odredio poslodavac.

Iako je kod oba ugovora predmet obveze rad, svaki je namjenjen različitom tipu ugovornih odnosa i sa svakim od njih se postiže različita svrha. Kod ugovora o djelu je značajan rezultat rada, a kod ugovora o radu funkcija rada.⁸³

Osobno je značajan element ugovora o radu, a koji ne igra važnu ulogu kod ugovora o djelu, obavljanje posla u određeno vrijeme na određenom mjestu. Također, radnik je u većoj mjeri ovisan o poslodavcu i njegovim uputama što nije slučaj u odnosu izvođača i naručitelja.⁸⁴

⁸³ Potočnjak, Ž, 2007, Ugovor o radu. : Radni odnosi u Republici Hrvatskoj, Pravni fakultet, Zagreb, str.20.

⁸⁴ Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4. ,str 613.

Iako je ugovorom o djelu izvođač dužan raditi prema uputama i pod nadzorom naručitelja, tu nije riječ o podređenosti koja je bitno obilježje radnog odnosa. Neki teoretičari razlikuju stvarne od osobnih uputa. Stvarne se odnose na rezultat rada, na uspjeh, a osobne na vrstu i način rada. Podjela uputa na stvarne i osobne važno je mjerilo za razlikovanje ugovora o djelu i ugovora o radu.⁸⁵

Kod ugovora o djelu izvođači su vezani stvarnim uputama naručitelja, ne i osobnim uputama, a radnici su vezani osobnim uputama, a ne i stvarnima. Poslodavac određuje radniku gdje, kada, što i kako će raditi.⁸⁶

Radnik je kod ugovora o radu uvijek naravna (fizička) osoba, dok izvođač kod ugovora o djelu može biti i pravna osoba. Kod ugovora o djelu poslodavac rukovodi radom radnika, dok kod ugovora o djelu naručitelj ne rukovodi radom izvođača. Kod ugovora o djelu naknada se također plaća odjednom, a kod ugovora o radu plaća je povremena (mjesečna, tjedna).⁸⁷

Kod ugovora o djelu rizik uspjeha ili neuspjeha je na izvođaču, dok je kod ugovora o radu na poslodavcu.⁸⁸

Kod ugovora o djelu predmet obveze nije stavljen na raspolaganje kroz neko vrijeme radnog potencijala, već izvršenje nekog posla, dok je trajnost rada karakteristika ugovora o radu.⁸⁹

Predmet ugovora o djelu može biti izrada ili popravak neke stvari ili izvršenje nekog fizičkog ili umnog rada pri čemu se naglasak stavlja na rezultat rada, dok je predmet ugovora o radu obavljanje rada. Također, izvođač ne treba osobno obaviti posao ako iz ugovora ili naravi posla ne proizlazi što drugo. Ugovorom o djelu izvođač se obvezuje obaviti određeni posao, dok se ugovorom o radu radnik obvezuje osobno obavljati određeni posao.⁹⁰

Dakle, kod ugovora o djelu bitan je konačan rezultat rada, čime se ispunjava obveza izvođača, dok je kod ugovora o radu bitna trajnost rada, odnosno kontinuitet pri stavljanju na raspolaganje radnog potencijala radnika (izvođač se obvezao na rezultat, a ne na funkciju rada).⁹¹

⁸⁵ Potočnjak, Ž., o. c. u bilj. br. 83, str. 20

⁸⁶ Ibid., str. 20

⁸⁷ Gorenc, V., o. c. u bilj. br. 3, str. 945

⁸⁸ Mintas Hodak, Lj., o. c. u bilj. br. 4, str. 613.

⁸⁹ Ibid., str. 613

⁹⁰ Potočnjak, Ž., o. c. u bilj. br. 83, str. 21.

⁹¹ Potočnjak, Ž., o. c. u bilj. br. 83, str. 20

U ugovoru o radu uvijek se individualizira, konkretizira predmet obveze, dakle nikad nije obveza određena samo po rodu kao što je to kod ugovora o radu (kod kojeg će se konkretizacija rada dogoditi tijekom procesa rada).⁹²

3.ZAKLJUČAK

Pri zapošljavanju, odnosno izvršenju određenog posla se treba sklopiti određeni ugovor. Predmet čestih upita i nedoumica poslodavca je pitanje sklapa li sa fizičkom osobom za izvršenje kakvog posla ugovor o djelu ili ugovor o radu. Kako bi dobili odgovor na to pitanje moraju biti svjesni razlika između ta dva ugovora.

Kao obveznopravni ugovor, ugovor o djelu reguliran je Zakonom o obveznim odnosima. Njime se izvođač obvezuje obaviti određeni posao, kao što je izrada ili popravak neke stvari, izvršenje kakva fizičkog ili umnog rada i sl., a naručitelj se obvezuje za to platiti mu određenu naknadu. S druge strane, ugovor o radu je reguliran Zakonom o radu. U radnom odnosu poslodavac je obvezan radniku dati posao te mu za obavljeni rad isplatiti plaću, a radnik je obvezan prema uputama poslodavca danim u skladu s naravi i vrstom rada, osobno obavljati preuzeti posao.

Već iz ovoga vidimo razlike između ta dva ugovora. Prije svega, jedno od bitnih obilježja ugovora o djelu jest jednokratnost posla, dok je radni odnos u pravilu trajnog karaktera. Predmet ugovora o djelu nije sam rad, već rezultat rada tj. djelo. Sljedeće obilježje ugovora o djelu je samostalnost izvođača što znači da ne smije postojati odnos subordinacije koji karakterizira radni odnos. U tom smislu izvođač u pravilu sam određuje kada će, gdje i na koji način raditi, a naručitelju pripada pravo nadzora i davanje uputa, ali samo kad to odgovara naravi posla. Osim ako se na to nije obvezao ili to ne proizlazi prirode ugovora izvođač čak nije dužan ni sam izvesti djelo.

⁹²Potočnjak, Ž., o. c. u bilj. br. 83, str. 21

Upravo zbog odnosa subordinacije radnika prema poslodavcu, Zakon o radu čitavim nizom instituta štiti radnika kao slabiju stranu ugovora (npr. odredbe o radnom vremenu, dnevnom, tjednom i godišnjem odmoru, zaštita od otkaza, isplata otpremnine i sl.). Povoljnost za poslodavca u sklapanju ugovora o djelu sastoji se upravo u tome da se na taj odnos ne primjenjuju odredbe Zakona o radu pa tako ni ovi instituti.⁹³

Popis poslova obuhvaćenih ugovorom o djelu nije propisan ni određen. Da bi poslodavac dokazao da je određena djelatnost spada pod ugovor o djelu, mora dokazati bitna i specifična obilježja tog ugovora.

Naime, ako se radi o ugovornom odnosu koji ima obilježja radnog odnosa, isključivo se mora sklopiti ugovor o radu odnosno zasnovati radni odnos, koji uključuje obaveznu prijavu radnika na mirovinsko i zdravstveno osiguranje te plaćanje poreza i doprinosa. Poslodavci često sklapaju ugovor o djelu kako bi izbjegli obveze koje proizlaze iz radnog odnosa.

Prilikom isplate primitka na temelju ugovora o djelu, potrebno je obračunati i uplatiti pripadajuće doprinose, kao i pripadajući porez i može bitni prirez. Doprinosi su manji u odnosu na ugovor o radu pa se doprinosi za mirovinsko osiguranje plaćaju se po stopi od 10 %, a doprinosi za zdravstveno osiguranje po stopi od 7,5 %. Potrebno je napomenuti kako i u slučaju sklapanja ugovora o djelu sa umirovljenikom, još uvijek postoji obveza plaćanja doprinosa. Porez prilikom isplate primitka na temelju ugovora o djelu plaća se po stopi od 24 %.⁹⁴

Radi zaštite radnika i izbjegavanja fiktivnog sklapanja ugovora o radu pod krinkom ugovora o djelu, u Zakon o radu inkorporirana je odredba prema kojoj se – u slučaju da poslodavac s radnikom sklopi ugovor za obavljanje posla koji s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca ima obilježja posla za koji se zasniva radni odnos – smatra da je sklopljen ugovor o radu, osim ako poslodavac ne dokaže suprotno. Poslodavac mora dokazati da se radi o

⁹³Preuzeto s: <https://www.teb.hr/novosti/2013/ugovor-o-rad-u-vs-ugovor-o-djelu/>

⁹⁴Preuzeto s: <https://petrasbiro.hr/ugovor-o-djelu-porez/>

ugovoru o djelu, a to dokazuje postojanjem obilježja tog ugovora. Ako ne dokaže ta obilježja, može prekršajno odgovarati i mora priznati izvođaču. tj radniku status radnog odnosa⁹⁵

Dakle, ako se radi o radnom odnosu, poslodavac ne smije zapošljavati radnike putem nekog drugog ugovora, jer time krši zakon. Osim toga, ako rad ima sva obilježja radnog odnosa, radnik bi sudski mogao dokazati da se u stvari radilo o ugovoru o radu, usprkos tome što je formalno bio sklopljen neki drugi ugovor.

⁹⁵Preuzeto s: <https://www.teb.hr/novosti/2013/ugovor-o-rad-u-vs-ugovor-o-djelu/>

LITERATURA

Knjige:

- Gorenc, V., Belanić, L., Momčinović, H., Perkušić, A., Pešutić, A., Slakoper, Z., Vukelić, M., Vukmir, B. (2014). Komentar zakona o obveznim odnosima. Zagreb: Narodne novine.
- Goić, S., Tadić, I., Bakotić, D., Management ljudskih resursa – Nastavni materijali
- Mintas Hodak Lj. (2010). Osnove trgovačkog prava, Zagreb: Mate d.o.o.
- Potočnjak, Ž.(2007). Radni odnosi u Republici Hrvatskoj. Zagreb: Pravni fakultet. .

Časopisi :

- Milković, D. (2016). Ugovor o radu i zakon o obveznim odnosima. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. 37 (1), 685-713.

Pravilnici:

- Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine br.35/05, 41/08, 125/11 i 78/15
- Zakon o državnim službenicima, Narodne novine br.70/2019
- Zakon o radu, Narodne novine br.127/17

Digitalni izvori:

- Ugovor o djelu vs. ugovor o radu:TEB poslovno savjetovanje,preuzeto s:<https://www.teb.hr/novosti/2013/ugovor-o-radu-vs-ugovor-o-djelu/>
- Sklapanje i oporezivanje ugovora o djelu:Petras Biro: <https://petrasbiro.hr/ugovor-o-djelu-porez/>

SAŽETAK

Ugovor o djelu je ugovor obveznog, građanskog prava koji se sklapa temeljem Zakona o obveznim odnosima. Ugovorne strane su naručitelj i izvođač, te mogu biti fizičke i pravne osobe. Ugovorom odjelu izvođač se obvezuje obaviti određeni posao, kao što je izrada ili popravak neke stvari, izvršenje kakvog fizičkog ili umnog rada i slično, a naručitelj se obvezuje platiti mu za to naknadu. To je konsenzualni, dvostranopravni i naplatni ugovor koji je tek određen kad su određeni djelo i naknada. Izvođač radi za naručitelja samostalno i neovisno o naručitelju djela, radi za svoj račun i na svoj rizik, radi u korisnom radnom vremenu pri čemu može raditi osobno ili može posao povjeriti t rećoj osobi jer odgovara za djelo i dužan ga je napraviti po pravilima vještine zanata te odgovara za mane svog djela po načelima građanskog prava, a za djelo prima ugovorenu naknadu.

Ugovor o radu je reguliran Zakonom o radu. To je dvostrani pravni posao, odnosno dvostranoobvezujući, trajni, naplatni, neformalni ugovor. Ugovorne strane su poslodavac i radnik. Poslodavac je obvezan radniku dati posao te mu za obavljeni rad isplatiti plaću uz uručenje njenog obračuna, a radnik je obvezan prema uputama poslodavca danim u skladu s naravi i vrstom rada, osobno obavljati preuzeti posao u njegovo ime i za njegov račun. Radnik posao treba obavljati u propisanom ranom vremenu te u prostorijama koje je odredio poslodavac za rad.

Ključne riječi: ugovor o djelu, ugovor o radu, ugovorni odnosi

SUMMARY

A work contract is a contract of compulsory, civil law concluded under the Obligations Act. The contracting parties are the contracting authority and the contractor, and may be natural and legal persons. By contract, the contractor obligates to perform a specific work, such as making or repairing a thing, performing some kind of physical or mental work, etc., and the client agrees to pay him for this compensation. It is a consensual, bipartisan legal and collection contract that is only determined when the deed and compensation are determined. The contractor works for the client independently, works for his own account and us at his own risk and , works during useful working hours whereby he can work personally or can entrust the work to another person because he is responsible for the work and is obliged to make it according to the rules of the craft skill and liable for the defects of his work under the principles of civil law, and for the work receives contractual compensation.

The employment contract is regulated by the Labor Law. It is a bilateral legal business, that is, a bilateral binding, permanent, billing, informal contract. The employer is obliged to give the worker a job and to pay him the salary for the work performed upon delivery of his calculation, and the employee is obliged to personally perform the assumed work on his behalf and for his account according to the employer's instructions given in accordance with the nature and type of work. The worker should perform the work at the prescribed early time and in premises designated by the employer for work.

Keywords: work contract, employment contract,contractual relations